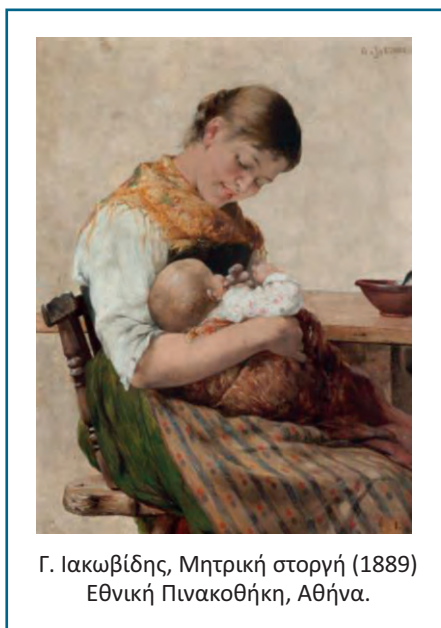

4.3. Η ΑΓΑΠΗ ΩΣ ΠΡΟΤΑΣΗ ΖΩΗΣ ΣΤΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟ

Τρόποι έκφρασης της αγάπης.

Ας προσπαθήσουμε να καταγράψουμε όσες περισσότερες λέξεις μπορούμε με αφορμή τη λέξη «αγάπη». Τα αποτελέσματα θα τα καταγράψουμε στον πίνακα και θα προσπαθήσουμε να τα κατηγοριοποιήσουμε.

1. Άσμα Ασμάτων

[Το Άσμα Ασμάτων (ο τίτλος ισοδυναμεί με υπερθετικό [= "ωραιότατο άσμα"]) είναι ένα λυρικό τραγούδι με διαλογική μορφή και ερωτικό περιεχόμενο. Σύμφωνα με την παράδοση, δημιουργός του είναι ο Σολομώντας (10^{ος} π.Χ. αι.) αλλά τα πραγματολογικά στοιχεία του κειμένου, η γλώσσα και το ύφος του παραπέμπουν σε μεταγενέστερη εποχή και σύμφωνα με τους μελετητές το έργο παραδόθηκε προφορικά (πιθανώς απαγγελλόταν σε γαμήλιες τελετές), έως ότου κατεγράφη και απέκτησε την τελική του μορφή κατά πάσα πιθανότητα μεταξύ 450-400 π.Χ. Αν και το περιεχόμενο του Άσματος είναι αναμφισβήτητα ερωτικό, ενσωματώθηκε στον εβραϊκό και στον χριστιανικό κανόνα, επειδή ερμηνεύτηκε αλληγορικά: οι Εβραίοι είδαν στο Άσμα μια παράσταση της σχέσης του Γιαχβέ, δηλαδή του Θεού, προς τον περιούσιο λαό του Ισραήλ, ενώ οι χριστιανοί τη σχέση του Χριστού προς την Εκκλησία.]

Απόσπασμα από το Άσμα ασμάτων στη μετάφραση των Ο' έχει μελοποιηθεί από τον Μ. Χατζιδάκι (Ο Μεγάλος Ερωτικός, 1972).

[...] Θές με ως σφραγίδα ἐπὶ τὴν καρδίαν σου,
ὡς σφραγίδα ἐπὶ τὸν βραχίονά σου·
ὅτι κραταιὰ ὡς θάνατος ἀγάπη,
σκληρὸς ὡς ἄδης ζῆλος·
περίπτερα αὐτῆς περίπτερα πυρός,
φλόγες αὐτῆς·
ὔδωρ πολὺ οὐ δυνήσεται σθέσαι τὴν ἀγάπην,
καὶ ποταμοὶ οὐ συγκλύσουσιν αὐτήν.

Ἄσμα Ἀσμάτων 8, 6-7

[...] Βάλε με σφραγίδα στην καρδιά σου
ὡσάν σφραγίδα στο μπράτσο σου
εἶναι δυνατὴ ἡ ἀγάπη σαν τὸ θάνατο
καὶ σκληρὸς ὁ πόθος σαν τὸν ἄδη
οἱ σπίθες τῆς εἶναι σπίθες τῆς φωτιάς,
φλόγα τοῦ Θεοῦ.
Νερά ποτάμια δὲν μποροῦν
να σβήσουν τὴν ἀγάπη.

(μεταγραφή Γιώργου Σεφέρη) (1967).

Ἀθήνα: Ἴκαρος, σ. 33.

Πηγή: Πύλη Ἑλληνικῆς Γλώσσας

Ἀγάπη καὶ ἐγωισμὸς με βάση τὴν χριστιανικὴν θεολογία.

Ἀς μελετήσουμε τὰ παρακάτω πατερικὰ ἢ σύγχρονα θεολογικὰ κείμενα. Στὴ συνέχεια ἀς προσπαθήσουμε νὰ ἐντοπίσουμε στὰ κείμενα τὴν πηγὴ τῆς ἀγάπης, μορφές καὶ εἶδος, τὴ σχέση με τὸν Θεὸ κ.λπ.

1. Το παράδειγμα τοῦ κύκλου

Ἀς υποθέσουμε ὅτι εἶναι ἓνας κύκλος πάνω στὴ γῆ, σαν ἓνα στρογγυλὸ χάραγμα ποῦ ἔχει γίνε με διαβήτη, καὶ ἔχοντας ἓνα κέντρο. Ἀς υποθέσουμε ὅτι αὐτὸς ὁ κύκλος εἶναι ὅλος ὁ κόσμος. Τὸ κέντρο τοῦ κύκλου εἶναι ὁ Θεός, οἱ δε εὐθείες γραμμές ποῦ ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν περιφέρεια τοῦ κύκλου πρὸς τὸ κέντρο εἶναι οἱ τρόποι ζωῆς τῶν ἀνθρώπων. Οἱ ἀνθρώποι ὅσο πλησιάζουν τὸ κέντρο, θέλοντας νὰ πλησιάσουν τὸν Θεό, ἀνάλογα με τὸ πόσο προχωροῦν, πλησιάζουν καὶ τὸν Θεὸ καὶ μεταξύ τους. Ὅσο πλησιάζουν τὸν Θεό, πλησιάζονται μεταξύ τους καὶ ὅσο πλησιάζονται, πλησιάζουν τὸν Θεό.

Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο νὰ καταλάβετε καὶ τὸν χωρισμό. Γιατὶ ὅταν ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ γυρίζουν πίσω, πρὸς τὰ ἔξω, εἶναι ὀλοφάνερο ὅτι, ὅσο βγαίνουν πρὸς τὰ ἔξω καὶ ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὸν Θεό, τόσο ἀπομακρύνονται καὶ μεταξύ τους, καὶ ὅσο ἀπομακρύνονται μεταξύ τους, τόσο ἀπομακρύνονται καὶ ἀπὸ τὸν Θεό. Αὐτὴ, λοιπόν, εἶναι ἡ φύση τῆς ἀγάπης. Ὅσο πλησιάζουμε τὸν Θεὸ με τὴν ἀγάπη μας σε Αὐτόν, σε ἀνάλογο βαθμὸ ἐνωνόμαστε με τὴν ἀγάπη τοῦ πλησίον καὶ ὅσο ἐνωνόμαστε με τὸν πλησίον, τόσο ἐνωνόμαστε με τὸν Θεό.

Ἀββά Δωροθέου (2000). Ἔργα ἀσκητικά, Καρέας: Ἐτοιμασία, Ἰ. Μ. Τιμίου Προδρόμου, σ. 203.

2. Περί ἀγάπης

Ὅποιος ἀγαπᾷ τὸν Θεό, δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ἀγαπήσει καὶ κάθε ἀνθρώπο σαν τὸν εαυτὸ του, ἀν καὶ τὸν δυσἀρεστοῦν τὰ πάθη ἐκείνων ποῦ δὲν ἔχουν ἀκόμη καθαριστεῖ. Γι' αὐτὸ χαίρεται με ἀμέτρητη καὶ ἀνέκφραστη χαρὰ γιὰ τὴ διόρθωσή τους. Ἐκεῖνος ποῦ βλέπει καὶ ἴχνος μόνο μίσους μέσα στὴν καρδιά του, πρὸς ὁποιοδήποτε ἀνθρώπο γιὰ ὁποιοδήποτε φταιξίμὸ του, εἶναι ἐντελῶς ξένος ἀπὸ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν Θεό. Γιατὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸ δὲν ἀνέχεται διόλου τὸ μίσος κατὰ τὸν ἀνθρώπο.

Ὅποιος με ἀγαπᾷ –λέει ὁ Κύριος– θα τηρήσει τὶς ἐντολές μου. Καὶ ἡ δική μου ἐντολή εἶναι νὰ ἀγαπάτε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο". Ἄρα λοιπόν ἐκεῖνος ποῦ δὲν ἀγαπᾷ τὸν πλησίον του, δὲν τηρεῖ τὴν ἐντολή τοῦ Κυρίου. Ἐκεῖνος ποῦ δὲν τηρεῖ τὴν ἐντολή, οὔτε τὸν Κύριο μπορεῖ νὰ ἀγαπήσει.

Μακάριος ο άνθρωπος που μπορεί να αγαπήσει τον κάθε άνθρωπο στον ίδιο βαθμό. Όποιος αγαπά τον Θεό, αγαπά δίχως άλλο τον πλησίον του. Ένας τέτοιος άνθρωπος δεν μπορεί να φυλάει χρήματα· τα διαχειρίζεται κατά το θέλημα του Θεού και τα μοιράζει σ' εκείνους που έχουν ανάγκη. Όταν σε προσβάλει κανένας ή σε εξευτελίσει σε κάτι, τότε φυλάξου από τους λογισμούς της οργής, μήπως με τη λύπη σε χωρίσουν από την αγάπη και σε μεταφέρουν στη χώρα του μίσους.

Μάξιμος Ομολογητής (1991³). *Φιλοκαλία των ιερών Νηπτικών*. Μτφρ. Α. Γαλίτης, τόμ. Β', Θεσσαλονίκη: Το περιβόλι της Παναγίας, σ. 49-51 (επιλογή).

3. Αγαπάμε τους εχθρούς μας;

[...] Πώς θα αγαπήσουμε τους εχθρούς μας; Οι λόγοι του Χριστού περί αγάπης για τους εχθρούς μας περιφέρονται ακόμα στον κόσμο από στόμα σε στόμα, αλλά ακόμα δεν καταφέρνουν να βρουν το δρόμο από το στόμα στην καρδιά.

Δεν αγαπάμε τους εχθρούς μας. Άραγε δεν είναι οφθαλμοφανές, χωρίς αποδείξεις; Αγαπάμε μόνον εκείνους που μας αγαπούν και δανείζουμε μόνον σε εκείνους που μπορούν να μας τα επιστρέψουν, και κάνουμε καλό μόνο σε εκείνους που μπορούν διπλά να μας ξεχρεώσουν.

Αγαπάμε τον εαυτό μας και τους φίλους μας. Αγαπάμε τους κοντινούς μας, τους πιο κοντινούς μας, με την κυριολεκτική σημασία. Οι απόμακοί μας βρίσκονται μακριά από την αγάπη μας. Η καρδιά μας προσκολλάται σε εκείνο που προσκολλώνται και τα μάτια μας. Τα μάτια μας είναι οδηγός και της καρδιάς μας.

Σκεπτόμαστε: Ας αγαπάμε τον εαυτό μας και τους φίλους μας. Και σ' αυτό εξαπατώμεθα, αφού τον εγωισμό τον αποκαλούμε αγάπη προς τον εαυτό μας και τους ασπασμούς αγάπη απέναντι στους φίλους μας. Στην πραγματικότητα δεν αγαπάμε ούτε τον εαυτό μας ούτε τους φίλους μας και κατά τον ίδιο τρόπο ούτε τους εχθρούς μας. Γιατί σε αυτό που εμείς ονομάζουμε αγάπη δεν υπάρχουν τα πιο καλά στοιχεία της. Και τα πιο καλά στοιχεία της αγάπης είναι: η επίγνωση, ο σεβασμός και η θυσία. [...]

Άγιος Νικόλαος Βελιμίροβιτς (2008). *Αργά βαδίζει ο Χριστός*. Αθήνα: Εν πλω, σ. 76-77.

4. Απελευθέρωση από τον εαυτό

[...] Εδώ έχουμε ένα ξεκίνημα απελευθέρωσης από τον εαυτό: τη στιγμή που γινόμαστε ικανοί να αγαπάμε, ξεκινάμε να απαγκιστρωνόμαστε από αυτή τη φυλακή που μας κρατά δέσμιους με το πρόσωπό μας. Υπάρχει στην πραγματικότητα μια τέλεια ένωση μεταξύ του «αγαπών» και του «θανείν». Να αγαπάς σημαίνει να απαγκιστρώνεσαι λίγο-λίγο από το αποκλειστικό ενδιαφέρον σου για τον εαυτό σου και να στρέφεις αυτό το ενδιαφέρον και αυτή την έγνοια προς κάποιον άλλο. [...] Τελικά, όσο συμβαίνει αυτό και όσο ο εγωιστικός εαυτός απελευθερώνεται, τόσο περισσότερο ελεύθεροι γινόμαστε. [...] μόνο στο μέτρο που γινόμαστε ικανοί να αγαπάμε, γινόμαστε ικανοί και να βλέπουμε, να αντιλαμβανόμαστε. Να βλέπουμε και να αντιλαμβανόμαστε, είτε αυτό είναι ο Θεός και ο κόσμος γύρω μας, είτε ο μεμονωμένος πλησίον μας. [...]

Bloom, Anthony (2011). *Προσευχή και αγιότητα*. Μτφρ. Β. Αργυριάδης. Αθήνα: Εν πλω, σ. 109-111.

Α Κορ 13, 1-13: Ο ύμνος της Αγάπης

Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἤχῳ ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν, ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν εἰμι. καὶ ἐὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καυθήσομαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι.

Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ, ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογιζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ· πάντα στέγει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει.

Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει· εἴτε δὲ προφητεῖαι, καταργηθήσονται· εἴτε γλῶσσαι, παύσονται· εἴτε γνώσις καταργηθήσεται. ἐκ μέρους δὲ γινώσκομεν καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν· ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται.

ὅτε ἤμην νήπιος, ὡς νήπιος ἐλάλουν, ὡς νήπιος ἐφρόνου, ὡς νήπιος ἐλογιζόμουν· ὅτε δὲ γέγονα ἀνήρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου. βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθη.

νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μεῖζον δὲ τούτων ἡ ἀγάπη.

Αν μπορώ να λαλώ όλες τις γλώσσες των ανθρώπων, ακόμα και των αγγέλων, αλλά δεν έχω αγάπη για τους άλλους, οι λόγοι μου ακούγονται σαν ήχος χάλκινης καμπάνας ή σαν κυμβάλου αλαλαγμός. Κι αν έχω της προφητείας το χάρισμα κι όλα κατέχω τα μυστήρια κι όλη τη γνώση, κι αν έχω ακόμα όλη την πίστη, έτσι που να μετακινώ βουνά, αλλά δεν έχω αγάπη, είμαι ένα τίποτα. Κι αν ακόμα μοιράσω στους φτωχούς όλα μου τα υπάρχοντα, κι αν παραδώσω στη φωτιά το σώμα μου για να καεί, αλλά δεν έχω αγάπη, σε τίποτα δεν μ' ωφελεί.

Εκείνος που αγαπάει έχει μακροθυμία, έχει και καλοσύνη· εκείνος που αγαπάει δεν ζηλοφθονεί· εκείνος που αγαπάει δεν κομπάζει ούτε περηφανεύεται· είναι ευπρεπής, δεν είναι εγωιστής ούτε ευερέθιστος· ξεχνάει το κακό που του έχουν κάνει. Δεν χαίρεται για το στραβό που γίνεται, αλλά μετέχει στη χαρά για το σωστό. Εκείνος που αγαπάει, όλα τα ανέχεται· σε όλα εμπιστεύεται, για όλα ἐλπίζει, όλα τα υπομένει.

Ποτέ η αγάπη δεν θα πάψει να υπάρχει. Τα θεία μηνύματα των προφητών κάποτε δεν θα υπάρχουν πια· η γλωσσολαλία θα πάψει· θα σταματήσει η γνώση των μυστηρίων του Θεού. Γιατί και η γνώση μας και η προφητεία μας περιορίζονται μονάχα σ' ένα μέρος της αλήθειας. Όταν όμως το τέλειο που περιμένουμε θα 'ρθει, τότε το μερικό θα πάψει να υπάρχει.

Μικρό παιδί όταν ήμουν, σαν μικρό παιδί μιλούσα, αισθανόμουν και σκεφτόμουν. Άντρας πια όταν έγινα, κατήργησα τους τρόπους του μικρού παιδιού. Αλήθεια, τώρα βλέπουμε τα πράγματα θαμπά, σαν μέσα από μεταλλικό καθρέφτη· τότε όμως πρόσωπο με πρόσωπο θα δούμε τον Θεό. Τώρα γνωρίζω μόνο ένα μέρος τότε όμως θα γνωρίσω με πληρότητα, όπως και ο Θεός μ' έχει γνωρίσει.

Θα μείνουν τελικά για πάντα αυτά τα τρία: η πίστη, η ἐλπίδα κι η αγάπη. Και απ' αυτά, το πιο σπουδαίο είναι η αγάπη.

Με βάση τα παρακάτω θεολογικά κείμενα ας προσπαθήσουμε να γράψουμε στη μέση μιας λευκής σελίδας τη λέξη «αγάπη» και γύρω της να σημειώσουμε τους τρόπους έκφρασής της. Στο τέλος, οι εργασίες σας θα αναρτηθούν στον πίνακα ανακοινώσεων ή στον τοίχο της αίθουσας όπου αναρτώνται εργασίες μας.

1. Αγάπη δε σημαίνει να δίνεις, αλλά να μοιράζεσαι

Η αγάπη είναι η προβολή του προσώπου του Χριστού επάνω στο πρόσωπο του φτωχού, του πονεμένου, του καταδιωγμένου [...]. Ο παράδεισος είναι να αγαπάς τους άλλους. [...] Από το λογικό που προδίδει, από το χρήμα που σαπίζει, από τη μηχανή που υποδουλώνει, Κύριε, σώσε την αγάπη...

Για να ξεφύγουμε από την αγάπη, “κάνουμε ελεημοσύνη”. Ελεημοσύνη δίχως αγάπη είναι ένα τίποτε. Αγάπη σημαίνει να ανακαλύψεις πρώτα απ’ όλα τον άνθρωπο, μέσα σ’ αυτόν που έχει ανάγκη, και να τον σεβαστείς [...].

Αγάπη δεν σημαίνει να λυπάσαι. Με τον οίκτο, αυτό το ασθενικό σχήμα της αγάπης κάνουμε μακαρίως γαργάρες. Ο οίκτος είναι η πρόφαση. Είναι μια πράξη βδελυρή να ξεφορτώνεσαι επάνω στην πλάτη των δυστυχισμένων ή στην αγκαλιά των μικρών παιδιών τους αυτά που θα πετούσες ασφαλώς στα σκουπίδια [...].

Μέχρι την ημέρα που θα σταματήσουμε να λέμε: εγώ, τα αγαθά μου, οι υποθέσεις μου, η περιουσία μου. Τότε οι άνθρωποι θα φωνάξουν μέσα στην απελευθερωμένη καρδιά τους: ό,τι κατέχω είναι αυτό που έδωσα. Αγάπη δε σημαίνει να δίνεις, αλλά να μοιράζεσαι[...].

Η αγάπη που αγνοεί τις τάξεις, τις διακρίσεις και τις φυλές. Η αγάπη που αγνοεί τα σύνορα. Η αγάπη που κοροϊδεύει τον πόλεμο, η αγάπη πιο δυνατή κι από τον θάνατο. Η αγάπη που τα πάντα νικά κι όλα θεραπεύει. Η σταυρωμένη αγάπη: είναι η βεβαιότητα της Ανάστασης [...].

Όσο υπάρχει στη γη ένας αθώος που πεινά, που θα κρυώνει ή που θα καταδιώκεται, όσο θα υπάρχει επάνω στη γη ένας λιμός που θα μπορούσαμε να αποφύγουμε ή μια φυλακή, η Επανάσταση της αγάπης του Χριστού δεν θα έχει συμβεί!.

Ραούλ Φολλερώ (χ. χ.). *Αγάπη και πράξη*. Αθήνα: Ι. Μ. Νίκαιας, σ. 15, 16, 19, 20, 29, 30, 32.

2. Η αγάπη

[...] Τέλος, ζητούμε «πνεύμα αγάπης». Στην Κλίμακα των αρετών, όπως την παρουσιάζει ο άγιος Ιωάννης, εμφανίζεται η διάκριση ως «η μείζων των αρετών». Στο τέλος υπάρχει ένα κεφάλαιο για τρεις αρετές: την πίστη, την ελπίδα και την αγάπη. «Τα τρία ταύτα», όπως λέει ο απόστολος Παύλος, «μείζων δε τούτων η αγάπη» (Α΄ Κορ. 13, 13). Αγάπη γενική: και προς τον Θεό και προς τον αδελφό και προς όλο τον κόσμο. Δεν υπάρχει αγαπώ έναν, δύο, πέντε, την οικογένειά μου, τους φίλους μου και δεν αγαπώ τους άλλους. Αγάπη έχει αυτός που αγαπά όλη την κτίση. Αγαπά τα ζώα, αγαπά τους εχθρούς, αγαπά τους γνωστούς και τους αγνώστους, αγαπά τους ευεργέτες και αυτούς που τον αντιπαθούν, όπως ο Θεός «βρέχει επί δικαίους και αδίκους». Αγάπη μεριζομένη και μη καθολική δεν είναι αγάπη.

Η αγάπη δεν διαιρεί ούτε ξεχωρίζει τους αποδέκτες της, αλλά κομματιάζει την πηγή της. Αν δεν υπάρχει αυτή η αγάπη που μας κάνει να κομματιαζόμαστε, γιατί ο διπλανός είναι ο αδελφός, η εικόνα

Όποιος αγαπάει λίγο, δίνει λίγο.
Όποιος αγαπάει περισσότερο,
δίνει περισσότερο.
Κι όποιος αγαπάει πάρα πολύ,
τι αντάξιο έχει να δώσει;
Δίνει τον εαυτό του!

Όσιος Πορφύριος ο Καυσοκαλυβίτης

του Θεού, δεν θα μπορούσαμε να περάσουμε στο πρόσωπο του Θεού. Από την εικόνα περνάμε στο πρωτότυπο. Από τον αδελφό στο Θεό. Τον αδελφό έβαλε ο Θεός δίπλα μας, για να μας θυμίζει ότι η πόρτα της σωτηρίας μας είναι η άσκηση της αγάπης. Τι φοβερή αρετή! Αλλά τι δύσκολη που μας φαίνεται! Πόσο όμως διαφορετική δεν θα ήταν η κοινωνία μας, η κοινωνία μας ως πιστών, εδώ σε αυτή την ενορία που βρισκόμαστε όλοι μαζί, αν μπορούσαμε να είχαμε αυτήν την ελευθερία, την πληρότητα, τη θυσιαστικότητα της αγάπης, την υπερβολή της αγάπης! Να αγαπάμε τους άλλους όχι σαν τον εαυτό μας, αλλά πιο πολύ από τον εαυτό μας, γιατί ο άλλος, ο πλησίον, είναι κομμάτι μας, είναι ο καλύτερος εαυτός μας, είναι παιδί και αδελφός του Χριστού, είναι ο ορατός Θεός εκείνης της στιγμής· είναι η αφορμή για την έξοδο από τον εγωισμό μας, είναι η ευκαιρία για τη συνάντηση με τον Θεό μας. [...]

Νικολάου, Μητροπολίτης Μεσογαίας και Λαυρεωτικής (2008).
Από το καθ' ημέραν στο καθ' ομοίωσιν, Αθήνα: Εν πλω, σ. 166-168.

3. Βαθμίδες ηθικής ωριμότητας

Οι Πατέρες της Εκκλησίας επισημαίνουν ότι τρία κίνητρα ωθούν τους ανθρώπους στη σχέση τους με το Θεό, ο φόβος, ο μισθός και η αγάπη, που αντιστοιχούν σε τρεις ανθρώπινους τύπους, στο δούλο, το μισθωτό και τον ελεύθερο ή υιό.

Ο "δούλος" (με την έννοια που είχε ο όρος στην αρχαιότητα) προσπαθεί να τηρεί τις εντολές του Θεού, για να αποφύγει την τιμωρία που πιστεύει πως επισύρει η παράβασή τους. Βασικό κίνητρο του είναι ο φόβος της κόλασης. [...]

Στην επόμενη βαθμίδα ο άνθρωπος ενεργεί επειδή προσβλέπει στην ανταπόδοση, στο "μισθό" που θα λάβει από το Θεό. [...] Τούτη η βαθμίδα, μολονότι ελευθερώνεται από τον βραχνά του φόβου, [...] θεμελιώνει μια "λογιστική" και υπαλληλική σχέση με το Θεό. Και στις δυο αυτές βαθμίδες το πρόσωπο του Θεού παραμορφώνεται. Ο "δούλος" έχει μπροστά στα μάτια του ένα Θεό δικαστή κι εκδικητικό, κι ο "μισθωτός" ένα Θεό ταμιά.

Η κατεχοχήν βαθμίδα ωριμότητας είναι αυτή που κίνητρο έχει την αγάπη. Ο άνθρωπος εδώ ενεργεί σαν ελεύθερος κι όχι σαν δούλος, σαν γιος κι όχι σαν υπάλληλος. Ανοίγεται στον απέναντι (είτε αυτός είναι ο Θεός είτε ο συνάνθρωπος) επειδή βρίσκει νόημα σ' αυτό το άνοιγμα και το θέλει ελεύθερα και συνειδητά. Κι ο Θεός, επί τέλους, βιώνεται ως φίλος κι ως πατέρας.

Σχολικό βιβλίο Θρησκευτικών Γ' Λυκείου, ΔΕ 4, σ. 34.

Προσωπικές απόψεις και συγκεκριμένα πρότυπα αγάπης.

Με βάση τις εικόνες που είδαμε στην ενότητα σχετικά με την προσφορά αγάπης ως προσπαθήσουμε ναβάλουμε δικούς μας τίτλους και να παρουσιάσουμε.

1. «Ο Θεός αγάπη εστί» (Α Ιω 4, 16)

Η αγάπη είναι το ιδιαίτερο γνώρισμα του χριστιανικού Θεού. Η ιδιότητα αυτή άρχισε να εκδηλώνεται από την αρχή της δημιουργίας του κόσμου, της οποίας κίνητρα ήταν η αγάπη και η ελευθερία Του. Η πρόνοια του Θεού εκδηλώνεται ως συντήρηση και κυβέρνηση του κόσμου για την ύπαρξη και κατεύθυνσή του προς την επιτυχία του σκοπού του, φανερώνεται στο ενδιαφέρον και την αγάπη του Θεού προς τον κόσμο και τον άνθρωπο. Και η θαυματουργική Του δράση είχε ως κίνητρο την αγάπη

προς τον πάσχοντα άνθρωπο. Η παραβολή του ασώτου υιού τονίζει την αγάπη του Θεού προς τον άνθρωπο και μάλιστα προς τον αμαρτωλό. Μεγαλύτερη απόδειξη της μεγάλης αγάπης του Θεού αποτελεί το γεγονός της ενανθρώπισης του Υιού και Λόγου του Θεού. [...] Αποκορύφωση της αγάπης αυτής είναι η σταυρική θυσία του Χριστού».

Σχολικό βιβλίο Θρησκευτικών Β' Γενικού Λυκείου, ΔΕ 4, σ. 43.

2. Η γεμάτη αγάπη ταπείνωση

Ο Ιησούς, ο Θεός μας, αγάπησε τους δικούς του ως το έσχατο σημείο. Από αγάπη δημιούργησε τον κόσμο, από αγάπη γεννήθηκε σαν άνθρωπος μέσα σ' αυτό τον κόσμο, από αγάπη πήρε πάνω του τη διασπασμένη ανθρώπινη φύση μας και την έκανε δική του. Από αγάπη ταυτίστηκε μ' όλη μας την απελπισία. Από αγάπη πρόσφερε τον εαυτό του θυσία, διαλέγοντας στη Γεθσημανή να πάει εκούσια προς το Πάθος του [...]. Ο Σταυρός σαν νίκη μάς θέτει το παράδοξο της παντοδυναμίας της αγάπης. Η γεμάτη αγάπη ταπείνωση είναι μια τρομερή δύναμη· όποτε θυσιάζουμε κάτι ή υποφέρουμε όχι μ' αίσθηση επαναστατικής πίκρας, αλλά με τη θέλησή μας και από αγάπη, αυτό μας κάνει πιο δυνατούς κι όχι πιο αδύνατους.

Ware, Κάλλιστος, επίσκοπος Διοκλείας (1982). *Ο Ορθόδοξος Δρόμος*, Αθήνα: Επτάλοφος, σ. 95-96.

Τοιχογραφία του Φώτη Κόντογλου.
Παρεκκλήσι οικ.
Πεσματζόγλου, Κηφισιά

3. Προσωπική μαρτυρία

Ήμουνα περίπου έντεκα χρόνων, όταν με έστειλαν σε μία κατασκήνωση άγοριών. Έκεϊ συνάντησα έναν ιερέα που θά ήταν περίπου τριάντα χρόνων. Κάτι απ' αυτόν τον άνθρωπο μου τράβηξε την προσοχή. Είχε αγάπη που την σκορπούσε στον καθένα από μās. Αύτη δε ή αγάπη του δεν είχε σχέση με τὸ ἂν εἴμαστε καλοί, καὶ δὲν ἄλλαζε ὅταν εἴμαστε κακοί. Μποροῦσε νὰ μās ἀγαπάει χωρὶς προϋποθέσεις. Ποτὲ πρὶν στὴ ζωὴ μου δὲν εἶχα συναντήσῃ κάτι τέτοιο. Εἶχα φίλους που μ' ἀγαποῦσαν στὸ σπῖτι, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ ἔβρισκα φυσικό. Τέτοιο εἶδος ἀγάπης δὲν εἶχα συναντήσῃ ποτέ. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη δὲν προσπάθησα νὰ δώσω καμιά ἐξήγηση σ' αὐτό. Ἀπλὰ βρῆκα σ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο κάτι που μὲ προβλημάτιζε καὶ ταυτόχρονα μου ἄρεσε πολὺ. Μόνο μετὰ ἀπὸ χρόνια, ὅταν πιά ἤρθα σὲ ἐπαφὴ με τὸ Εὐαγγέλιο, σκέφτηκα πὼς αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἀγαποῦσε μὲ μίᾳ ἀγάπῃ που ἦταν πέρα ἀπὸ τὸν ἴδιο. Δηλαδή μοιραζόταν μαζί μας τὴ θεία ἀγάπη. Ἡ, ἂν προτιμᾶτε, ἡ ἀγάπη ἦταν τόσο βαθιὰ καὶ πλατιά, με τέτοια ἀνοίγματα, ὥστε μποροῦσε νὰ ἀγκαλιάσει ὅλους μας, εἴτε μέσα ἀπὸ τὸν πόνο εἴτε μέσα ἀπὸ τὴ χαρὰ, ἀλλὰ πάντα μέσα στὴν ἴδια καὶ μοναδικὴ ἀγάπη. Αὐτὴ ἡ ἐμπειρία, νομίζω, ἦταν ἡ πρώτη βαθιὰ πνευματικὴ ἐμπειρία που εἶχα.

Bloom, Anthony, Μητροπολίτης Σουρόζ (2010). *Μικρὸ Συναξάρι*. Μτφρ. Σ. Κακαλή. Αθήνα: Εν πλω.

Δομήνικος Θεοτοκόπουλος,
Ἡ Σταύρωση.
Εθνικὴ Πινακοθήκη, Αθήνα.

